

U hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača u Mostaru 22.lipnja 2010. godine predstavljen je Zbornik "ULOGA HRVATA U HERCEGOVAČKOM USTANKU (1875-1878.)"

Mostar – Zahvaljujući Matici hrvatskoj Mostar i u gradu na Neretvi obilježena je 135-ta obljetnica Hercegovačkog ustanka. Naime, u organizaciji mostarskog ogranka Matice hrvatske i Udruge „Vojvoda don Ivan Musić“ iz Ljubuškog održana je promocija zbornika „Uloga Hrvata u Hercegovačkom ustanku“ (1875.-1878.). Za Mostar skroman posjet nije zbunio predstavljачe – Ivana Sivrića, glavnog tajnika Matice hrvatske Mostar u ulozi moderatora, zatim mr. Radoslava Dodiga i Željka Raguža kao predstavljачe, te urednika spomenutog zbornika Dušana Musu, koji su kroz teme obrađene u Zborniku predočili jedan od prijelomnih događaja u novijoj povijesti BiH.

Glavni tajnik Ivan Sivrić je umješnim izborom citata iz zbornika radova znanstvenog skupa „Uloga Hrvata u Hercegovačkom ustanku“ (1875.-1878.), koji je potkraj 2008. godine održan u Ljubuškom, uz približavanje vremena od prije 135 godina posjetiteljima otkrio i neke nove vidike, dok je mr Radoslav Dodig ukratko predstavio autore ukupno, četrnaest, i njihove radove. Željko Raguž je govorio o značenju Hercegovačkog ustanka i njegovim refleksijama i na trenutačne prilike u BiH. Urednik Dušan Musa objasnio je kronologiju nastanka Zbornika ukazujući na ciljeve izdavača, „Udruge „Vojvoda Musić“, te neke dvojbe koje njegovo čitanje izaziva.

Uglavnom, jednodušna je ocjena bila da Hrvati nisu bili 'slučajni sudionici' u ustanku nego njegovi pokretači. Ustanak je započeo u Dračevu, napadom hrvatskih ustanika na osmansku posadu koja je osiguravala most na rijeci Krupi u čapljinskoj općini. Uz do sada prezentiran podatak iz zadarskog Državnog arhiva da je ustanak buknuo između 19. i 21. lipnja, a vjerojatno 19-og, u prvi puta publiciranom ljetopisu kreševskog samostana, autor Milo Jukić, sljedećim citatom to i dodatno potkrepljuje „ove godine 1875. s početka miseca lipnja poče ustanak Ercegovački porad zuluma turskoga...“

Nakon predstavljanja autora i radova predstavljач mr. Radoslav Dodig je zaključio: „Ugodno je iznenađenje da jedna mala udruga napravi iz prvoga pokušaja solidno i respektabilno djelo. Sam zbornik, tvrdo ukoričen i CIP katalogizacijom, obasiže 14 radova, ima 392 stranice, sažetke na engleskom jeziku, brojne ilustracije, kazalo osobnih i kazalo mjesnih imena. Ilustracije su, doduše crno bijele, solidne, osim nekoliko prenesenih (trebale su imati i brojeve), ali je za svaku zabilježen izvor, što je u Hercegovini, gdje se krađa tuđih članaka i fotografija smatra junačkim djelom, rijedak primjer... Ukratko, zbornik radova Uloga Hrvata u Hercegovačkom ustanku 1875.-1878. dobro je sročene i uređeno djelo“.

„Objavljivanje zbornika držim opravdanim iz više razloga, prvo, zbornik odnosno u njemu

objavljeni radovi, pokazao je da je uloga Hrvata u ustanku u znanosti i publicistici do sada bila neopravdano zanemarena, drugo, što je obradom uloge don Ivana Musića i Baje Petra Božića dokazano da su te dvije osobe na neki način formulirale autonomnu hrvatsku političku misao u tadašnjoj BiH, u danim povijesnim okolnostima. Zatim, u radovima poput crnogorskog povjesničara Živka Andrijaševića, naglašena je međunarodna dimenzija Hercegovačkog ustanka, što potkrepljuje i rad Miho Shimizu iz Japana, koji svjedoči da je ondašnji japanski tisak redovito pratio događaje u i oko ustanka...“

Uglavnom, predstavljači i ostali sudionici ove povijesne večeri u Kosači, bili su suglasni da je zbornik donio nešto novo, naglašavajući potrebu da se na tom tragu i nastavi.

D. Musa

Na ovom linku možete skinuti predgovor i sadržaj zbornika:

[- Uloga Hrvata u Hercegovačkome ustanku - sadržaj](#) (pdf datoteka, 306 kB);

Zanimljivosti:

- Naziv ustaš ili ustaša Pavelić „posudio“ iz ustanka! -

Glavni tajnik prof. Ivan Sivrić je vještim izborom citata iznio i neke zanimljivosti, kao primjerice, podatak iz rada dr. Anđelka Mijatovića oko naziva ustaš ili ustaša navodeći: „U drugoj polovici 19. stoljeća u Hrvata, Srba i Crnogorace, kršćana i muslimana u BiH naziv ustaša bio je uobičajen za svakoga tko je ustao na oružje da bi izvojevao neke slobode i prava. U Zapadnoj Hercegovini one koji su sudjelovali u ustanku nazivalo se ustaš-ima, nekima koji su sudjelovali u ustanku naziv je bio ustaš, a njihove potomke se nazivalo ustaševićima“. Kao primjere za to dr. Mijatović navodi sela Puteševicu, Tihaljinu, Klobuk... Dakle, očito je poglavnik Ante Pavelić naziv ustaša „posudio“ iz Hercegovačkog ustanka. Ostaje dvojba – zašto se o tome šutjelo?

- Ante Starčević osuđuje raju -

Među zanimljivostima koje su se čule svakako je i podatak da je dr Ante Starčević, osuđivao ustanak hercegovačke raje, pri čemu je citirao navode iz priloga dr. Zlatka Hasanbegovića. Tako Starčević ne staje samo na osudi nego „ustanike opisuje kao smutljivce koji izazivaju sukobe, krađu i pale, optužuju muslimane, a zatim bježe drugom za vrat“!?

- Japanci redovito pratili ustanak -

Pravu senzaciju predstavlja prilog o odjeku Hercegovačkog ustanka u japanskom tisku. Japanski listovi poput Tokyo nichinichi shimbuna, redovito su izvještavali o ustanku prenoseći odjeke iz Beča uz minuciozne političke prosudbe.

- Princeza u ustanku -

Na strani ustanika borili su se dobrovoljci iz niza europskih država među kojima je posebno mjesto zauzimala princeza Jenny Markus kćerka nizozemskog potkralja za Indoneziju, rođena na Javi. Markusova je ustanicima pružala značajnu novčanu pomoć, a sudjelovala je i u borbama. Pored ostalog sudjelovala je i u tzv. boju na Ljubuški, 5. ožujka 1876.